

או שיוצא עב וסותם את פי האמה⁴. דבר מוסכם הוא על הכל, שהזיבה בזכר היא מחלה⁵, אלא שזיהויה שונה בין הפוסקים והמפרשים ובין החוקרים. יש מי שכתב, שהזוב האמור בתורה הוא שכבת זרע הבא מחוליי החללים, שהיא מתקבצת בהם⁶, והוא חולי מחוליי כלי הזרע, וזה כי כלי הזרע יחלשו כוחם המחזיק והמעכל, וכל כוחות הנפש נשארים בעניינם הטבעי, ואז ישתות הזרע בלתי מבושל⁷. ולעומתם, יש שכתבו שזוב היא מחלה מן החולאים הנדבקים⁸, וכן העובדה שהזוב והמצורע מכונים נגעים, והוא מלשון נגיעה, היינו הידיעה שהזיבה מועברת בהדבקה⁹, מכאן שהמדובר הוא במחלת מין מדבקת¹⁰. על כן יש מהחוקרים שזיהו את הזב עם מחלת

זב

א. הגדרת המושג

הפרשה מאיברי הערווה נקראת בשם זוב, או זיבה. הזיבה היא מאיבר הערווה דווקא, ולא ממקום אחר, ודבר זה משותף לזכר ולנקבה¹. זכר המפריש נקרא זב, ונקבה המפרישה נקראת זבה, אלא שבאשה יוחדה הזיבה להפרשת דם בלבד².

הלשון 'זב' הוא כמו 'זבת חלב', היינו כדמות טיפות נוטפות³.

זיבת הזכר היא כמו ריר שיוצא צלול,

ד"ה מבשרו, שכתב שהפרשת הזב יוצאת מכוח אברו ותוקף יצרו, אך ראה בתויו"ט נזיר ט ד, מה שתמה עליו. וראיה לשיטה זו מהדין במשנה בשבעת הדרכים שבדקים את הזב – זבים ב ב, נזיר סה ב, קידושין ב ב, וראה להלן הע' 46, שהם דברים אשר מגבירים את הזרע, ומכאן שיש קשר בין שכבת זרע לזיבה. ודבר זה הוא כפי הידיעות הרפואיות של הרופאים הקדמונים – ראה להלן ברקע המדעי. [8] א"ע ויקרא טו ח; רמב"ן שם טו יא; רבנו בחיי שם טו יא. Preuss J, *Biblical and Talmudic* [9] *Medicine* (trans. F. Rosner), p. 357 [10] וכעין ראייה לשיטה זו היא מהתוספתא זבים

[1] תו"כ ויקרא טו ב, הובא גם ברש"י עה"ת שם. וראה בא"ע, אברבנאל וחזקוני עה"ת ויקרא טו ב, שהאמור בתורה 'מבשרו', הוא כינוי לאיבר הערווה. [2] ויקרא טו יט – 'ואשה כי תהיה זבה, דם יהיה זבה בבשרה'. וראה על מהותה ודיניה בע' נדה וזבה. [3] א"ע ויקרא טו ב. [4] רש"י ויקרא טו ג, לפי פשוטו; א"ע ורשב"ם עה"ת שם; סמ"ג עשין רמ. והוא מתאים לשני שלבי מחלת הזיבה – ראה להלן ברקע המדעי. [5] ראה בשו"ת תשב"ץ ח"א סי' קא – ודרך מחלה הוא. [6] רמב"ם מחוסרי כפרה ב א. [7] פיהמ"ש לרמב"ם זבים ב ב. כשיטה זו, שהזיבה היא זרע, משמע גם מרש"י כריתות ח ב

זוב האיש הוא צער, בניגוד לזוב האשה שהוא סימן לבנים²⁰.

הזיבה¹¹.

ב. הזיבה בחז"ל ובפוסקים

מחלת הזיבה נחשבת לקללה²¹, ולפי חז"ל סבל רחבעם ממחלה זו²².

בטעם עניין הזב, יש מי שכתב, שהוא מפני היותו חולי כבד מן החולאים הנדבקים, וצריך קרבן לתת הודאה לשם שריפא אותו וטיהרו, וצריך חטאת לכפר על חטאו, שלא יגרום עוד חולי²³; ויש מי שכתב, שהקב"ה הרחיקנו מאד מן המותרות, וציוונו להיות קדושים וטהורים וישרים בענייני המאכל והמשתה, ובכל שאר ענייני האדם, ואין ספק כי עניין הזיבה יקרה באדם בצאתו מדרך היושר²⁴. ואף שהדגיש שם את עניין המאכל והמשתה, הרי שגם לפי ההנחה שמדובר במחלת הזיבה הדברים נכונים, שכן המתירנות בתחום קיום יחסי המין היא הסיבה למחלת הזיבה.

מה בין זוב לשכבת זרע? זוב בא מבשר המת, היינו כשהאיבר אינו בקישוי, ואין ביציאתו תאוה, ולא הנאה, אלא נגרר ויוצא דרך ריר ודרך מחלה¹², ושכבת זרע באה מבשר החי; זוב דוהה¹³ כלובן ביצה המוזרת¹⁴, ושכבת זרע קשורה כלובן ביצה שאינה מוזרת¹⁵.

תשמיש המיטה — יציאת הזיבה היא בלא תשמיש¹⁶, והתשמיש קשה לזב¹⁷, והוא מתאים לידיעותינו כיום, בהנחה שמדובר במחלת הזיבה.

אין הזוב ראוי להזריע¹⁸.

הזיבה באה על חטאי נעורים¹⁹.

מחוסרי כפרה ב א; שו"ת תשב"ץ ח"א סי' קא. [13] הגר"א בתוספתא שם גרס 'דומה', והרמב"ם מחוסרי כפרה ב א גרס 'כהה'. על המשמעות של 'דוהה' ראה רש"י נידה לה ב; פיהמ"ש לרמב"ם זבים שם; תויו"ט זבים רפ"ב. [14] ראה רש"י נידה לה ב, ותפא"י חולין פ"ב בועז אות א, בפירוש המוזרת. [15] תוספתא זבים ב ב; נידה לה ב; רמב"ם מחוסרי כפרה ב א. [16] פיהמ"ש לרמב"ם זבים ב ב. [17] ברטורה שבת א ג. וראה ברקע המדעי. [18] שו"ת תשב"ץ ח"א סוסי' קב. [19] ויקרא רבה יח א. [20] תנחומא ישן פי' טו. הובא בתו"ש ויקרא טו אות כא. [21] שמו"ב ג כט; סנהדרין מח ב. [22] סנהדרין שם. [23] רמב"ן עה"ת ויקרא טו יא. [24] ס' החינוך מ' קעח. וראה במדבר רבה ז א — לאחר שחטאו בני ישראל בחטא העגל,

ב ב, ונידה לה ב — ראה להלן הע' 15, שעל פי פשוטות המקור התלמודי הוזה קיימת הבדלה בין זיבה לשכבת זרע. זאת למרות שבעולם העתיק לא היה ידוע הבדל זה — פרויס, עמ' 355. וכן ראה לשיטה זו מן הקשרים השונים בין זיבה לחטא, כגון המתואר במדרש רבה, ויקרא יח א — בימי בחרותו אם חטא לוקה בזיבות ובצרעת, לפיכך משה מזהיר את ישראל ואומר להם, איש כי יהיה זב מבשרו, וכן מהעובדה שאחד משני העופות בקרבן הזב בא לחטאת. וראה גם ברמב"ן עה"ת ויקרא טו יא. [11] gonorrhoea. כן כתבו קצנלסון, התלמוד וחכמת הרפואה, עמ' 378 ואילך; פרויס, עמ' 354 ואילך, וראה להלן ברקע המדעי. הם גם מסבירים את דיני ההרחקה, ופרטי הטומאה של הזב, משכבו וכו', כחוקים היגייניים הבאים למנוע התפשטות המחלה. [12] רמב"ם

ה-30-20 של המאה העשרים למניינם נאמדה התחלואה בכרכים מסויימים בארצות המערב ביותר מ-100% של האוכלוסיה הגברית, היינו שבממוצע חלה כל גבר בזיבה יותר מפעם אחת בחייו. לאחר הנהגת טיפול יעיל באנטיביוטיקה, חלה ירידה תלולה במספר חולי הזיבה. אולם מאמצע שנות ה-50 שוב הורגשה עליה בשכיחות המחלה. ההתפשטות המוגברת של הזיבה בשנים אלו, יוחסה למתירנות הרבה בהרגלי יחסי המין באוכלוסיות השונות, עקב התפשטות השימוש באמצעי מניעה, וההכרה בלגיטימיות של יחסים הומוסקסואליים במדינות שונות, שבעקבותיהן עלה שיעור יחסי המין הפרועים והזנות²⁹. מאז תחילת מגיפת האידס בשנות ה-80 התרחשו שינויים בהרגלי המין, בעיקר בקרב ההומוסקסואלים, אשר גרמו להפחתת מספר הנדבקים בזיבה.

בישראל, בין השנים 1963-1967, היה ממוצע מקרי הזיבה 0.18/1,000. שכיחות המחלה עלתה עד ל-0.4/1,000 בשנת 1970, קרוב לוודאי בגלל מלחמת ששת הימים, והגעת מתנדבות רבות לארץ ממדינות מתירניות בתחום יחסי המין. שכיחות המחלה ירדה שוב ל-0.2/1,000 בשנת 1975, ובשנות ה-80 של המאה העשרים למניינם המשיכה מגמת הירידה, עד לירידה המשמעותית של 0.04/1,000 בשנת 1987. ההערכה היא, כי הירידה המשמעותית היתה תוצאה משינויים בהרגלי קיום יחסי מין מחשש להדבקות

ג. רקע מדעי²⁵

הגדרה — הזיבה²⁶ היא מחלה מדבקת, חריפה או כרונית, השייכת לקבוצת מחלות המין המדבקות, ונגרמת על ידי חיידק²⁷.

סיבוכים — בגבר גורמת המחלה לדלקת השופכה, ולסיבוכים מקומיים במערכת השתן והרבייה. באשה היא גורמת לדלקת השופכה, דלקת צוואר הרחם, וסיבוכים בדרכי הרבייה, שיכולים להוביל לעקרות, להריונות מחוץ לרחם וללידת פגים. יכולה להיות גם התפשטות כללית יותר של החיידק, עם פגיעה באיברים אחרים.

ההדבקה נעשית כמעט תמיד עקב קיום יחסי מין עם בן/בת זוג נגוע. יילוד עלול להידבק מאמו בעת הלידה.

רקע היסטורי — בעבר סברו, שמחלת הזיבה מהותה בהרפיית צינורות הזרע, שאינם מוכשרים עוד להחזיק את הזרע בתוכם, ולכן הוא נוזל החוצה ללא קישוי. מכאן מקור השם הלועזי של המחלה²⁸. כמו כן היתה רווחת הדעה הרפואית, כי מחלת הזיבה ומחלת העגבת חד הן. רק בשנת 1792 הופרדו המחלות, ובשנת 1879 זוהה חיידק הזיבה.

שכיחות — המחלה נפוצה בכל העולם, אך שכיחות המחלה נתונה לשינויים בהתאם להרגלי יחסי המין בזמנים שונים ובאוכלוסיות שונות. בשנות

gonorrhoea [28]. *Neisseria gonorrhoeae* משמעותה ביוונית זרימת זרע: gonos = זרע, rhein = לזרום. [29] ראה אנציקלופדיה עברית.

נעשו זבין. [25] הדברים להלן מבוססים על ההנחה שהזבן האמור בתורה הוא מחלת הזיבה. [26] gonorrhoea. [27] Gonococcus או

הגדרות בקביעת טומאת הזב — ראיית הזב אין לה שיעור, אלא הרואה כל שהוא שהחתים בשרו, וניכר בבשרו, הרי הוא טמא³⁵.

הזב אינו מטמא, עד שיצא זוכו חוץ לגופו³⁶.

הרואה ראייה אחת דינו כבעל קרי³⁷, שאינו קרוי זב אלא לאחר ראייה שניה. על כן הרואה ראייה אחת אינו מטמא משכב ומושב, ואינו מטמא במשא³⁸, ואינו טעון טבילת מים חיים כזב³⁹.

ראה שתי ראיות, הרי זה זב, וצריך ספירת שבעה, וביאת מים חיים, אבל אינו חייב בקרבן; ראה שלוש ראיות, הרי זה זב גמור, וחייב בקרבן. ואין בין זב שרואה שתי ראיות לרואה שלוש אלא קרבן בלבד, אבל לכל חומר טומאת זב, כגון לעניין משכב ומושב, ולעניין ספירת שבעה, זה וזה שווים, ודברים אלו קבלה מפי משה רבנו מסיני⁴⁰.

טומאת הזב תלויה בראיות ולא בימים, ולכן אחד הרואה שתי ראיות או שלוש בשעה אחת זו אחר זו, או שראה ראייה בכל יום זה אחר זה, הרי זה זב⁴¹.

פיהמ"ש לרמב"ם זבים א ד; רמב"ם מחסרי כפרה ב ט. [36] תו"כ ויקרא טו ב; תוספתא זבים ג א; נידה מ א. הרמב"ם לא הביא דין זה בזב אלא רק בשכבת זרע — ראה ע' זרע, הע' 67 ואילך. [37] זבים א א, לדעת ב"ה; רמב"ם מחסרי כפרה ב ו; שם טומאת משכב ומושב א יב. [38] נידה עב ב, וברש"י שם. [39] תוספתא זבים פ"א. [40] מגילה ח א; רמב"ם מחסרי כפרה ב ו. [41] זבים א ג; ב"ק כג ב; כריתות ח ב; רמב"ם מחסרי כפרה ב ז.

במחלת האידס³⁰. אכן, החל משנת 2000 נרשמה שוב עליה משמעותית בשכיחות מחלת הזיבה בישראל, אשר הגיעה לשיעור של 0.15/1,000 בשנת 2001³¹. באותה עת נרשמה גם עליה משמעותית בשיעור הזיבה בכמה מדינות באירופה. לעובדה זו ניתנו מספר הסברים: עמידות החיידק לאנטיביוטיקה, עליה בשיעור התיירות אל ישראל וממנה, עליה בשיעור הזנות, כולל נשים מברית המועצות לשעבר ועוד³².

מהלך המחלה — תקופת הדגירה של המחלה בזכר היא 2-5 ימים. המחלה מתבטאת בהפרשה צלולה מפי האמה, אשר הופכת עד מהרה להפרשה מוגלתית מרובה בצבע לבן-צהבהב, ובהמשך הופכת לצבע צהוב-ירוק. באותו זמן הזיקפה וההשתנה נעשים כואבים מאד, ואזור האמה כואב ורגיש מאד למגע.

ד. פרטי דינים

במנין המצוות — רוב מוני המצוות סבורים, שטומאת הזב נמנית במניין המצוות, שיהיה הזב טמא³³; ויש מי שחולק וסובר שאינו אלא הודעה, איזה דבר טמא, ומה הוא מטמא³⁴.

כך טז, ע' זיבה. וראה עוד על מגמות בשכיחות הזיבה במאמרים — C.J.N. Lacey, et al, *BMJ* 314:1715, 1997; N. Low, et al, *BMJ* 314:1719, 1997 [30] M.S. Green, et al, *Isr J Med Sci* 24:137, 1988 [31] Green MS, et al, *Sex Transm Infect* 79:116, 2003 [32] Dan M, *IMAJ* 6:164, 2004 [33] סהמ"צ לרמב"ם מ"ע קד; סמ"ג עשין רמ; ס' החינוך, מ' רעה. [34] רמב"ן בהשגותיו למ"ע צו, בכל הטומאות. [35] נידה מג א;

מחמת טומאה היוצאת מגופם, שטומאתם טומאת שבעה.

הזב מטמא את המשכב והמושב והמרכב, וכל אחד מהם אב מאבות הטומאה⁴⁸. טומאה זו יכולה לקרות בחמש דרכים: עומד, יושב, שוכב, נתלה, ונשען. כל אחד מחמש הדרכים הללו נקרא טומאת מדרס⁴⁹.

זב שדרס על כלי, שלא נעשה למשכב או למושב או למרכב, אף על פי שהוא ראוי למשכב, הואיל ולא נגע בו, הרי זה טהור, שהרי אומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו בכלי זה⁵⁰.

אין בכל אבות הטומאה כולן טומאה, שאם תסיט את האדם הטהור, או את הכלי הטהור תטמא אותו, אלא הזב או חבריו בלבד, וזו היא טומאה יתירה בזב, שלא מצינו כמותה בכל התורה, שאם הסיט את הטהורים טמאים⁵¹.

ועוד מיוחד הזב וחבריו בכך, שהם מטמאים עליונו של זב שנקרא מדף, והם הכלים שעל גבי הזב⁵².

הדברים הללו. וכן ראה באנציקלופדיה תלמודית, כרך יא, ע' זב אות ד. [47] כלים א ג; זבים ד ו; רמב"ם מטמאי משכב ומושב א א. וראה פרטי דינים הנוגעים לטומאת מגע ולטומאת משא של הזב באנציקלופדיה תלמודית, כרך יא, ע' זב, אות ה. [48] כלים א ג; נידה לג א; רמב"ם מטמאי משכב ומושב ו א-ב. [49] זבים ב ד; רמב"ם מטמאי משכב ומושב ז א. [50] שבת נט א; חגיגה כג ב; רמב"ם מטמאי משכב ומושב ז ח. [51] זבים ה א; נידה מג א; רמב"ם מטמאי משכב ומושב ח ב. [52] רמב"ם מטמאי משכב ומושב ו ו.

זב שראה שתי ראיות, צריך לבדוק עצמו על ידי כיס, שקושרו לפי האמה לקבל בו את הזוב, שאם יראה ראיה שלישית יהיה זב גמור לקרבן⁴². ונהגו גם כשראה הזב שלוש ראיות, שילבש כיס לצורך ספירת נקיים⁴².

הרואה זיבה מחמת דבר אחר, כגון חולי או אונס, אינו זב⁴³. אכן, להלכה נאמר דין זה רק בראיה שניה, אבל ראיה ראשונה מטמא באונס, בין לעניין הטומאה הקלה שלה, ובין לעניין הצטרפות לראיות הבאות⁴⁴; וכן ראיה שלישית, אפילו ראה באונס, הואיל ונזקק לטומאה יתחייב בקרבן⁴⁵.

בשבעה דרכים בודקים את הזב, אם אין ראיתו ראיתו אונס: במאכל, במשתה, במשא, בקפיצה, בחולי, במראה, ובהרהור, שאם קדם אחד מכל אלו, וראה ראיה של זוב, תולים בו ואינו מיטמא⁴⁶.

דיני טומאת הזב — הזב הוא אב הטומאה, ומטמא כלים במגע, ומטמא אדם במגע ובמשא, ועושה אותם אב הטומאה⁴⁷. הזב הוא אחד מהטמאים

בדין ראיה אחת מרובה כשתים, ובדין הפסקות בראיות — ראה באריכות באנציקלופדיה תלמודית, כרך יא, ע' זב, אות ג. [42] שבת יא ב, ורש"י שם ד"ה זב. ולהלכה נפסק, שזב שיצא בכיס שלו בשבת חייב — ראה שבת שם; רמב"ם שבת יט כב; טושו"ע או"ח שא יג. וראה עוד במ"מ שם. [43] תוי"ב זבים פ"א; קידושין ב ב; רמב"ם מחוסרי כפרה ב ב. [44] נידה לה א, ותוס' שם ד"ה מאי לאו; רמב"ם מחוסרי כפרה ב ה. וראה באור שמח שם. [45] זבים ב ב; נידה, שם; רמב"ם שם. [46] נויר סה ב; זבים ב ב; רמב"ם מחוסרי כפרה ב ב. וראה שם פירוט

בין משוחררים ובין שאינם משוחררים, חרש, שוטה, קטן — ואפילו הוא בן יומם, סריס אדם, וסריס חמה⁶⁰.

בני ישראל מטמאים בזיבה, ואין נוכרים מטמאים בזיבה, אבל חכמים גזרו עליהם שיטמאו כזבים לכל דבריהם⁶¹, והם מטמאים מבן תשע שנים יום אחד⁶². אם נגעו בתרומה, שורפים עליהם את התרומה⁶³; ויש אומרים, שאין שורפים עליהם את התרומה⁶⁴.

טהרת הזב — כל הימים, שהזב רואה בהם זיבות, הרי הוא טמא, וכשיפסוק הזיבות מונה שבעה ימים נקיים כזבה⁶⁵. זב צריך בדיקת הפסק טהרה לפני ספירת שבעה נקיים⁶⁶. לאחר הפסק טהרה יתחיל למנות שבעה ימים נקיים, ואינו צריך לטבול קודם הספירה⁶⁷. שבעת הימים הנקיים מתחילים יום לאחר שפסק לראות⁶⁸.

וראה באנציקלופדיה תלמודית, כרך יא, ע' זב, הע' 74. ובדין טומטום ואנדרוגינוס — ראה במנ"ח מ' קעח אות ב; משנה אחרונה זבים ב א. [61] שבת פג א; נידה לד א; רמב"ם מטמאי משכב ומושב ב י; שם, איסורי ביאה ד ד. וראה בתוס' ב"ב כ א ד"ה ונכרי. ודין גר תושב כדין גוי — תוספתא זבים, א א. [62] ע"ז לו ב; רמב"ם שם. [63] תו"כ ויקרא טו ב; נידה לד א, לפי גירסת הגה' הגר"א שם. [64] נידה לד א, לפי גירסתנו; רמב"ם מטמאי משכב ומושב ב י. [65] רמב"ם מחוסרי כפרה ג א. [66] ערוך לנר, נידה לט א; אור שמח, מחוסרי כפרה ג א. אך ראה במשך חכמה, ויקרא טו יג, שהסיק שזב אינו צריך הפסק טהרה. [67] מגילה ח א. [68] נידה סט א; רמב"ם מחוסרי כפרה ג ג. לכתחילה צריך לבדוק עצמו בכל יום מימי הספירה, ובדיעבד אם לא בדק אלא חלק מהימים, וכן פרטי דינים ביחס לסתירת ימי

רוק הזב, ושכבת זרעו, ומימי רגליו — כל אחד משלושתן אב הטומאה דין תורה, ומטמא בכל שהוא במגע ובמשא⁵³. כיחור, וניעו, ורירו, ומי האף של הזב, הרי הם כרוקו לכל דבר⁵⁴. אבל דם היוצא מפי האמה טהור הוא⁵⁵.

זובו של זב, ורוקו, ושכבת זרעו אינם מטמאים אלא כל זמן שהם לחים, אבל יבשים יותר מדאי אינם מטמאים, וכל הדברים הללו דברי קבלה הן⁵⁶.

בועל הזב והנבעלת ממנו אינם טמאים⁵⁷.

זב משתלח חוץ לשני מחנות, היינו מחנה שכינה ומחנה לווייה, שהוא חוץ להר הבית⁵⁸, ומותר במחנה ישראל⁵⁹.

האישים הטמאים משום זב — הכל מטמאים בזיבה, אפילו גרים, עבדים —

[53] כלים א ג, ור"ש שם; נויר סו א; נידה מ א; שם נה ב; רמב"ם מחוסרי כפרה ב ט; שם מטמאי משכב ומושב א יד. [54] נידה שם; רמב"ם מטמאי משכב ומושב א טז. [55] תו"כ זבים פ"א; נידה לב ב; רמב"ם מטמאי משכב ומושב ו ו. [56] נידה נד ב; רמב"ם מטמאי משכב ומושב ב א. וראה נידה נו א, חולין עד א, ע"ז סח ב, שהטעם משום ששכבת זרע מטמא רק כשראוים להוריע. [57] תו"כ זבים פ"ח; נידה עג א; רמב"ם מטמאי משכב ומושב ג ג. וראה בפ"י הראב"ד, הגר"א והמלבי"ם על תו"כ שם, ובמאירי נידה שם. [58] רמב"ם ביאת מקדש ג ג. [59] במדבר ה ב, על פי כלים א ח, ופסחים סו א. [60] זבים ב א; נידה לב ב; שם מג ב; ערכין ג א; ירושלמי תרומות א א; רמב"ם מחוסרי כפרה ג ו; שם, משכב ומושב א ד. בדין חרש, שוטה וקטן — ראה בחזו"א יו"ד סי' ב סק"ט, שהחידוש הוא אע"פ שאינם בני מצוות.

זובם, בהתעסק כהנים רבים בקרבנות שלהם, לכן הצריכה התורה רק עופות, שאין בזה עיסוק רב של כהנים⁷⁶. ועוד יש מי שכתב, שבגלל היות הזיבה מן המחלות הנסתרות, לא ציוותה התורה שיובא אל הכהן, בניגוד לצרעת⁷⁷.

הבאת קרבנו נמנית בנפרד במניין המצוות⁷⁸; ויש שכללו כל הקרבנות של מחוסרי כפרה במצות עשה אחת⁷⁹.

פסה – זב הוא אחד מהטמאים אשר נידחים מפסח ראשון ועושים פסה שני⁸⁰.

זבה – ראה ערך נדה

זכויות – ראה ערך תורת המוסר

זקן

א. הגדרת המושג

חיי האדם מחולקים לארבעה חלקים: ילדות, בחרות, אישות וזיקנה¹. הזיקנה היא התקופה המאוחרת והאחרונה בחייו

לאחר שספר שבעה נקיים טובל בשביעי⁶⁹. הזב אין לו טהרה אלא במעיין, שהם מים חיים, ולא נטהר במי מקווה, בניגוד לכל שאר הטמאים באדם ובכלים⁷⁰. יש מי שכתב, שעל פי פשטות לשון התורה חייב הזב לשטוף את האיבר מהפרשת הזיבה⁷¹.

טבל הזב, ועדיין לא העריב שמשו, הרי הוא טבול יום, שהוא טמא לקדשים ולתרומה, והוא טהור לחולין ולמעשר, כדין כל טמא שטבל ועדיין לא העריב שמשו⁷².

קרבן הזב – הזב הוא אחד ממחוסרי כפרה, שאף על פי שטהר מטומאתו, וטבל, והעריב שמשו, עדיין איננו יכול לאכול בקדשים עד שיביא קרבנו⁷³.

ביום השמיני לטהרתו, לאחר שספר שבעה נקיים, וטבל בשביעי במי מעיין, והעריב שמשו, מביא קרבנו, אם היה בעל שלוש ראיות⁷⁴.

קרבן הזב הוא שני תורים, או שני בני יונה, אחד לעולה ואחד לחטאת⁷⁵. יש מי שכתב, שהתורה חסה על כבוד הבריות, שהזב והזבה יתבזו במה שיוודע בפרסום

מחוסרי כפרה ג א. [75] ויקרא טו יד-טו; רמב"ם מחוסרי כפרה א ג-ד. [76] משך חכמה, ויקרא, שם. [77] התלמוד וחכמת הרפואה, עמ' 380. [78] סהמ"צ לרמב"ם מ"ע עד; סמ"ג עשין ר"ט; חינוך מ' קעט. [79] יראים השלם סי' תמג; בה"ג קעה. [80] פסחים צג א; רמב"ם קרבן פסח ו א.

[1] ראה רמב"ן עה"ת בראשית מו טו. וראה באברבנאל עה"ת בראשית כד א, שהזיקנה עצמה מתחלקת לשלושה שלבים.

השבעה הנקיים – ראה באנציקלופדיה תלמודית, כרך יא, ע' זב אות ו. [69] רמב"ם מחוסרי כפרה ג א. זב בעל ראייה אחת טובל בו ביום שראה – מגילה כ א. [70] כלים א ה, ובפיהמש לרמב"ם שם; מקוואות א ח; שבת קט א, ורש"י שם ד"ה כל הימים; רמב"ם מקוואות א ה. [71] רשב"ם ויקרא טו יא. [72] ראה במהותו וגדרו של טבול יום באנציקלופדיה תלמודית, כרך יח, ע' טבול יום. [73] כריתות ח ב; רמב"ם מחוסרי כפרה א א. [74] רמב"ם